

Quercus rubra czy Quercus borealis

Około roku 1724 został sprowadzony do Europy z Ameryki Północnej dąb czerwony. Obecnie należy on w Europie, a także u nas w Polsce, do najpospolitszych dębów obcego pochodzenia. Jest to drzewo posiadające doniosłe znaczenie zarówno dla leśnictwa jak i dla architektury krajobrazu, przede wszystkim ze względu na jego skromniejsze wymagania glebowe niż dębów krajowych oraz szybki wzrost. Zarówno w literaturze dendrologicznej, jak i leśnej oraz ogrodniczej, dąb ten jest opisywany pod dwoma nazwami łacińskimi, a mianowicie *Quercus rubra* L. lub *Q. borealis* Michx., a czasem jeszcze jako *Q. borealis v. maxima* Sarg.

1 — *Quercus borealis* Michx.,
2 — *Q. falcata* Michx.

Celem mojego artykułu jest wyjaśnienie skąd wzięły się te nazwy i którą z nich należy się posługiwać, aby uniknąć ewentualnych nieporozumień.

Linneusz w swoim dziele „Species Plantarum” opisał obok kilku dębów europejskich także 3 gatunki północno-amerykańskie, a między nimi *Quercus rubra*. Podał jednak bardzo krótką diagnozę tego gatunku opartą na cechach morfologicznych liści, która brzmi — „*Quercus rubra foliis obtuse-sinuatis setaceo-mucronatis*” (dąb

czerwony o liściach posiadających tępe zatoki i szczytnowato-sztyletowate wierzchołki klap). Taki opis mógł się odnosić do kilku gatunków dębów północno-amerykańskich.

J. Valckenier-Suringar w swojej pracy pt. „Die Anwendung der internationalen botanischen Nomenklaturregeln II” udowadnia że Linneusz opisał *Quercus rubra* na podstawie rysunków Catesby’a i Plukeneta, natomiast nie posiadał oryginalnego materiału zielnikowego, jakim dysponowali ci autorzy. Materiał zielnikowy, na którym opierał się Catesby znajduje się w Muzeum Brytyjskim i na tej podstawie Valckenier-Suringar stwierdził ostatecznie, że *Quercus rubra* opisany przez Linneusza nie jest tym gatunkiem, który w całej Europie, a także i u nas nazywa się dębem czerwonym. Linneuszowski *Quercus rubra* jest to gatunek zwany w Ameryce Północnej dębem hiszpańskim (Spanish oak). Jego zasięg obejmuje południowo-wschodnie stany Ameryki Północnej od Virginii i Missouri na północy po wybrzeża Zatoki

Meksykańskiej na południu. W Europie jest bardzo rzadko spotykany (w Polsce nie widziałem go nigdzie).

W myśl międzynarodowych zasad nomenklatury botanicznej obowiązuje zawsze najstarsza nazwa gatunkowa (łacińska), a więc nasz dąb czerwony powinien być nazwany *Quercus rubra* Du Roi, bowiem ten autor (Du Roi), a nie Linneusz, pierwszy dał jego diagnozę łacińską (1772) i zamieścił rysunek, który jest najlepszym dowodem, że miał on przed sobą właśnie ten gatunek (dąb czerwony).

W roku 1819 francuski dendrolog F. A. Michaux opisał dąb czerwony pod nową nazwą łacińską — *Quercus borealis*. Sargent i Rehder w swoich znanych pracach dendrologicznych (Sargent — Manual of the Tree of North America, 1922 i Rehder — Manual of Cultivated Trees and Shrubs, 1927) używają nazwy *Quercus borealis* Michx. dla dębu powszechnie zwanego czerwonym, a starszą nazwę, jaką jest *Quercus rubra* Du Roi umieszczają w synonimach tego gatunku. Równocześnie tak zwany dąb hiszpański, który Linneusz opisał jako *Q. rubra* jest przez nich opisywany pod nazwą *Q. falcata* Michx. względnie *Q. digitata* Sudw., a linneuszowska nazwa *Q. rubra* L. jest podana także w synonimach. W ten sposób podwójna nazwa „*Quercus rubra*“ odnosząca się do dwóch różnych gatunków zależnie tylko od nazwiska autora (Linné czy Du Roi) została wycofana z obowiązującej nomenklatury i zastąpiona dwoma różnymi nazwami — *Q. borealis* Michx. i *Q. falcata* Michx. Obecnie jest to przyjęte na całym świecie i stosują się do tego wszystkie najnowsze podręczniki dendrologii i prace dendrologiczne. Najwyższy czas, aby i w naszej literaturze używać poprawnej nomenklatury nazywając nasz dąb czerwony *Q. borealis* Michx., a nie jak dotychczas *Q. rubra* L.

Co się tyczy nazwy polskiej tego gatunku, to wydaje mi się, że nazwa „dąb czerwony“ jest tak mocno przyjęta wśród leśników i architektów krajobrazu, że nie ma sensu wprowadzać na jej miejsce nowej (dąb północny), tymbardziej że w swojej ojczyźnie jest on powszechnie nazywany dębem czerwonym. (Red. oak.).

Schenk podaje, że w Europie prawie wyłącznie spotyka się odmianę dębu czerwonego — *Q. borealis* v. *maxima* Sarg., która różni się od typowego gatunku większymi żołędziami oraz bardzo płytką i od spodu silnie spłaszczoną miseczką. Ta odmiana występuje na całym terenie zasięgu dębu czerwonego, który obejmuje stany położone na obszarze ciągnącym się od Minnesoty i Nowego Brunświku na północy, po Missouri i północną Karolinę na południu.

LITERATURA

1. Hough Romeyn Beck — Handbook of the Trees of the Northern States and Canada East of the Rocky Mountains. Lowville, N. Y., 1936.
2. Linné C. — Species Plantarum, 1762.
3. Rehder A. — Manual of Cultivated Trees and Shrubs. New York, 1947.
4. Sargent C. S. Manual of the Trees of North America. Boston and New York, 1922.
5. Schenck C. A. — Fremdländische Wald- und Parkbäume. Berlin, 1939.
6. Schneider C. K. — Illustriertes Handbuch der Laubholzkunde. Jena, 1906—1912.
7. Trelease William — The American Oaks. National Academy of Sciences, Volume XX (Washington, 1924).
8. Valckenier Suringar J. — Die Anwendung der internationalen botanischen Nomenklaturregeln II. Mit. d. D. Dendr. Ges., 1929.